

2002 metų pabaiga: moksleivių matematikos olimpiados

Romualdas Kašuba

romualdas.kasuba@mif.vu.lt

Straipsnyje apžvelgiami Lietuvos jaunųjų matematikų laimėjimai šalies ir tarptautinėse matematikų varžybose.

Keli žodžiai apie XVII komandinę Lietuvos moksleivių matematikos olimpiadą prof. Jono Kubiliaus taurei laimėti

Ankstesniame mūsų žurnalo numeryje paskelbti XVII Lietuvos komandinės olimpiados uždaviniai (*Alfa plus omega*, 2002, Nr. 2, p. 75–77, 285–304 užd.).

Gal vertėtų trumpai apžvelgti pačios olimpiados rezultatus.

Jau antri metai komandinėje olimpiadoje dalyvauja svečiai iš Baltarusijos — Minsko komanda. Svečiai ne tik gražiai pasirodo, bet ir labai pagyvina padėtį pirmųjų komandų rikiuotėje.

Pasvarstykite patys — užpernai pirmą kartą pakviesti jie buvo treči, pernai — jau antri. O kas bus šiais 2003 metais?

Bendradarbiauti su baltarusiais labai naudinga mūsų stipriausiems sprendėjams, nes ten su gabiaisiais dirbama labai intensyviai. Žinoma, ne tik baltarusiai važiuoja pas mus, bet ir mes, pas juos. Ko gero, tradiciniai taps Lietuvos matematikų komandos ir jos artimiausio rezervo startai Minsko miesto olimpiadoje.

Lietuvos geriausių komandų išsidėstymas pačioje rikiuotės viršūnėje ir buvo toks, kokio tikėtasi — pirmąją vietą ir prof. Jono Kubiliaus įsteigtą taurę iškovojo KTU gimnazijos komanda, vadovaujama mokytojo Leono Narkevičiaus. Trečiąją vietą po antrųjų minskiečių užėmė Vilniaus TGTM licėjaus komanda.

Neabejojame, kad pasaulinių olimpiadų dalyvai Paulius Šarka iš Kretingos ir Ignas Budvytis iš Panevėžio lėmė, kad Kretingos komanda buvo ketvirta, o Panevėžio — penkta.

Tradiciskai olimpiadai uždavinius parenka ir vertinimo komisijai vadovauja prof. A. Dubickas. Šįkart iš 20 uždavinių buvo tokių (9 ir 13), už kuriuos nė viena komanda nepelnė nė vieno taško. Minėtina, kad už 19 uždavinį tik vienintelį tašką (iš 5) pelnė Kauno „Saulės“ gimnazija.

Manytume, kad su tais uždaviniais vertėtų pasigalynėti ir mūsų skaitytojams.

Olimpiadoje buvo daug optimizmo ir gražių ateities ženklų. Sakysime, antrus metus dalyvaujanti Vilniaus „Žemynos“ gimnazijos (humanitarinės!) komanda jau ir pernai startuodama buvo ne paskutinė, o aplenkė keletą rajonų. Šiais metais kapitono Manto Kanaporio vadovaujama komanda jau lenkė ir Vilniaus TGTM licėjaus antrąją, ir Vilniaus miesto antrąją komandą.

Olimpiada turi savo nuolatinį rėmėjų — nuo pat pradžių ją remia mūsų fakulteto auklėtinio Kęstučio Naujokaičio vadovaujama firma INFOTEC.

Džiaugiamės jau daug metų iš leidyklų *Alma Littera*, *TEV*, *Tyto Alba* ir *Amžius* gaunamomis olimpiados dalyviams apdovanoti knygomis. Nepamiršta mūsų ir firma *Baltic Amadeus* bei Nacionalinis egzaminų centras.

Didžiausia ligšiolinė sėkmė „Baltijos kelio“ olimpiadose, arba Lietuvos komandos pasirodymas Estijoje

Mūsų mokslo bendruomenė gerai žino, kad lietuviškoji komandinė, nuo 1986 m. vykstanti moksleivių matematikos olimpiada lemtingų permainų laikais prof. Agnio Andžanso ir Algirdo Zabulionio pastangomis pagimdė tarptautinę komandinę „Baltijos kelio“ olimpiadą. Per dešimtmetį ši olimpiada apsuko ratą aplink Baltijos jūrą, „užgriebdama“ net Islandiją, kurią tituluojame „superbaltiškąją“ valstybę, ir šiais metais Estijoje, universitetiniame Tartu mieste pradėjo sukti jau antrąjį ratą. Tiesą sakant, olimpiada turėjo vykti Lietuvoje, tačiau praeitais metais informatikai organizavo kitą renginį — Baltijos šalių informatikos olimpiadą, tad teks laukti 2004-ųjų.

Tradiciskai po komandinės olimpiados iš karto vyksta treniruočių stovykla, kur paaiškėja nugalėtojai, važiuosiantys ginti Lietuvos garbės.

Treniruočių stovykla buvo surengta ir šiais metais, nors nebuvo jokių abejonių, kad pasaulinės moksleivių olimpiados Glazge (Anglija) dalyviai — panevėžietis Ignas Budvytis, kretingiškis Paulius Šarka, kauniečiai Žymantas Darbėnas bei Andrius Stankevičius su vilniečiu Jonu Kubiliumi — pagal pajėgumą ir turėtų atstovauti Lietuvai.

Vyrai su kaupu pateisino į juos dėtą viltį ir, pasirodę tikrai puikiai, liko treči.

Taip nėra buvę net tada, kai komandoje būdavo Giedrius Alkauskas ir Vaidas Gasiūnas kartu.

Estijoje mūsų šalis vos trimis taškais pralenkė antrąją vietą užėmę norvegai, kurie turėjo tarptautinės olimpiados aukso medalininką. Beje, jis šių eilučių autoriui prisipažino vienas išspręsdęs 8 uždavinius (iš viso 5 žmonės gaus spręsti 20 uždavinių).

Pirmąją vietą laimėjo ir taurę išsivežė po kelių metų pertraukos vėl dalyvavusi St. Peterburgo komanda.

Lietuvos komandos pasirodymas vertintinas puikiai — ji aplenkė ne tik buvusias olimpiadų laimėtojas Latvijos ir Estijos komandas, bet

taip pat, nors ir nežymiai, kitą stiprią buvusią laimėtoją Lenkijos komandą.

Lietuvos komandą lydėjo KTU gimnazijos direktoriaus pavaduotojas Leonas Narkevičius Lietuvos matematikos olimpiadų patriarchas dr. Juozas Mačys.

Didelės reikšmės turėjo ir tai, kad Lietuvos rinktinė turėjo galimybę dalyvauti Minsko olimpiadoje bei treniruočių stovykloje Ukrainoje.

Kita Baltijos kelio olimpiada vyks Latvijoje, po to — mūsų eilė.

Trečias kartas nemelavo, arba III Raseinių krašto olimpiada

2002 m. gruodžio 10 d. Raseiniuose vyko jau III Raseinių krašto olimpiada prof. Jono Kubiliaus taurei laimėti.

Kodėl tada sakome, kad trečias kartas nemelavo, ir ką čia turime galvoje? Mat ši patarlė tarsi išpranašavo, kad III Raseinių krašto olimpiadoje jau dalyvavo ir pats taurės steigėjas, mūsų matematikos Patriarchas profesorius Jonas Kubilius, kurį išskirtinai šiltais ir pagarbiai priėmė visi — ir dalyviai, ir mokytojai, ir organizatoriai.

Profesorius baigė Raseinių gimnaziją, todėl jo sentimentai tam kraštui yra tokie aiškūs, natūralūs ir nenuginčijami. Tai labai atsiskleidė profesoriui skaitant paskaitą, nors tas žodis skamba truputį pretenzingai. Iš tikrųjų tai buvo ne tiek paskaita, kiek nuoširdus ir labai atviras monologas tema „Mano kelias į mokslą“, kur susiliejo viskas — ir nepalaujamas bei nenumalšinamas pasakotojo žinių siekimas, ir rūsti tų laikų realybė, ir dar tikėjimas, kad mūsų sudėtinga tikrovė bus palankesnė rimtiems mokslams.

Visi klausėmės užgniaužę kvapą. Atrodė, kad viskas vyksta kone prieš mūsų akis, vos ne čia ir dabar, na, gal anksčiausiai prieš porą mėnesių.

Kol profesorius laikė visus prikaustęs savo pasakojimu, abiejų — ir individualiosios, ir komandinės olimpiadų dalyviai jau buvo įpusėję spręsti jiems pasiūlytus uždavinius. Kaip ir

kiekvienais metais, jaunesniųjų olimpiada buvo ir komandinė (tik šiais metais, ne taip kaip ankstesnėje, galėjo dalyvauti ne tik VIII, bet ir IX klasių moksleiviai), ir individuali (tik jau ne vien IX, bet ir X klasių moksleiviams). Taip natūraliai buvo praplėstas dalyvių būrys.

Atrodo, kad naujovė pasiteisino — dabar abiejose pakopose gali dalyvauti ir pagrindinių mokyklų, ir gimnazijų moksleiviai.

Taurės laimėtoją lėmė pasirodymų abiejose olimpiadose — tiek individualiojoje, tiek ir komandinėje — sėkmių suma. Iš viso atvyko 18 komandų.

Suprakaitavusiai komisijai viską susumavus ir suskaičiavus, paaiškėjo, kad prof. Jono Kubiliaus taurė iškeliauja į Jurbarką, nes geriausiai pasirodė Jurbarko A. Giedraičio-Giedriaus gimnazijos komanda.

Jos pergalę savo galvomis, talentais ir užsišpyrimu individualiai kalė II klasės gimnazistai Jolanta Jokubauskaitė bei Tomas Viliušis ir komanda — pirmos klasės gimnazistai Darius Lekavičius, Mantas Domeika bei Mindaugas Mykolaitis.

Komandų varžybose nedaug atsiliko Ariogalos vidurinės mokyklos 1-oji komanda, Raseinių „Kalno“ vidurinės mokyklos 2-oji komanda, Jonavos Senamiesčio gimnazija bei varžybų šeimininkė Raseinių „Žemaičio“ gimnazija.

Skaitytojas neabejotinai atkreipė dėmesį į plačią nugalėtojų, taigi ir dalyvių, geografiją.

Individualiai geriausiai pasirodė Prienų „Žiburio“ (vėl tas mielas geografijos platumas) gimnazijos atstovas Antanas Keturakis, nedaug — vos 4 taškais teatsiliko antrąją vietą užėmusi raseiniškių atstovė Jūratė Šagždavičiūtė iš „Šaltinio“ vidurinės mokyklos. Surinkęs 4 taškais mažiau ariogališkis Valdas Arlauskas liko trečias.

Nuo prizinkų šiek tiek teatsiliko Saulius Dargušis iš Šiluvos, Edvinas Kriugelis iš Raseinių „Žemaičio“ gimnazijos, kitas raseiniškis Mantas Parnaruskas iš Raseinių „Kalno“ gimnazijos bei Mindaugas Grigas iš Jonavos.

Ypatingos pagarbos nusipelno Raseinių olimpiados *spiritus movens*, arba judinančioji dvasia, „Žemaičio“ gimnazijos direktorė Aldona Mankauskienė ir matematikos mokytoja Salomėja Brazinskaitė, kurioms jau daugelį metų beatodairiškai talkina mokytojos Nijolė Kvietkauskienė ir Zita Bogušienė.

Vertinimo komisijoje šauniai sukosi ir Vilniaus universiteto studentai ketvirtakursiai Audrius Posochovas (geriausiai iš Lietuvos studentų pasirodęs tarptautinėje studentų olimpiadoje Varšuvoje) ir žinomas olimpiadų vilkas Ignas Kukučys.

Pirmųjų Baltijos valstybių sostinių gimnazijų olimpiada

Skaitytojas neabejotinai yra susidūręs su tokiu dalyku, kai netoli mūsų daug metų vyksta kažkas gero ir gražaus, o mes apie tai beveik nieko nežinome.

Panašiai man yra nutikę su pirmųjų Baltijos valstybių gimnazijų moksleivių matematikos olimpiada, kuri pakaitomis vyksta tai Vilniuje, tai Rygoje, tai Taline.

Ar žinote, kuri mokykla yra pirmoji Vilniaus gimnazija? Ar esate girdėję, kad tos pirmųjų gimnazijų varžybos vyksta jau 43 metai? Ar žinote, kad pirmųjų gimnazijų varžybose varžosi ne tik matematikai?

Pernelyg neaštrindami smalsumo, pasakysime, kad pirmąją Vilniaus gimnaziją vadinama dideles matematines tradicijas turinti Vilniaus 1-oji vidurinė mokykla, arba dabartinė Vilniaus Antano Vienuolio gimnazija. Rygos pirmosios gimnazijos auklėtinis yra įžymusis Agnis Andžansas.

Olimpiadoje dalyvauja X–XII klasių mokiniai. Į kiekvieną komandą atrenkame po 2 mokinius iš kiekvienos klasės. Šių metų olimpiados užduotis teko rengti man. Esu pasiūlęs jas ir mūsų žurnalo *Alfa plus omega* skaitytojų teismui.

Tradiciškai puikiai pasirodantys Latvijos atstovai stipriausi buvo ir šiais metais.